

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

استیضاح ترامپ

اما و اگرها

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مرتضی هوشیار

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	■ مقدمه
۲.....	بخش اول - مروری بر خبرهای مربوط به استیضاح ترامپ
۲.....	الف - محورها
۲.....	ب - مشروح مطالب
۵.....	بخش دوم - مانع تراشی کاخ سفید بر سر همکاری در روند استیضاح قانونی ترامپ
۵.....	الف - محورها
۵.....	ب - مشروح مطالب
۶.....	بخش سوم - جرم سوءاستفاده از قدرت در قانون اساسی آمریکا
۷.....	بخش چهارم - (سخن آخر) جمع بندی
۸.....	منابع

از جمله خبرهای مهم و پربازدید مطبوعات و رسانه‌ها در چند ماه اخیر موضوع سوءاستفاده ترامپ از قدرت و در نتیجه طرح استیضاح وی است. فرآیند استیضاح ترامپ کماکان در حال پیشرفت است. با این حال رئیس جمهوری آمریکا در این مدت تلاش کرده با توییت‌ها و سخنان خود این ماجرا را به انحراف بکشاند. دونالد ترامپ تلاش کرد با تبلیغات وسیعی که در مورد مرگ ابوبکر بغدادی انجام داد از یکسو با توجه به نزدیکی انتخابات آمریکا استفاده تبلیغاتی برای بالا بردن جایگاه خود نزد افکار عمومی کند و از دیگر سو ماجرای استیضاح خود را به حاشیه براند. اما اخبار جدیدی که در مورد استیضاح ترامپ منتشر می‌شود نشان دهنده این است که ترامپ در رسیدن به این دو هدف موفق نبوده است. بیش از ۱۲ شاهد و هزاران صفحه شهادت باعث شد تا رئیس مجلس نمایندگان آمریکا نانس پلوسی استیضاح ترامپ را آغاز کند. اما داستان سوء استفاده ترامپ از قدرت چیست و چگونه آغاز شد؟

در میانه ماه جولای (خردادماه) آمریکا کمک ۳۹۱ میلیون دلاری خود به اوکراین را متوقف کرد، در ۲۵ جولای (۳ مرداد ۹۸) ترامپ و زلنسکی رئیس جمهوری اوکراین تلفنی صحبت کردند. ترامپ از رئیس جمهور اوکراین خواست که فعالیت‌های تجاری بایدن در اوکراین را بررسی کند. یکی از افسران ارتش آمریکا که در این جلسه بوده گفت رئیس جمهوری خواهان تحقیق یک دولت خارجی درباره یک شهروند آمریکایی بود. بنابراین ترامپ متهم است که جلوی ارسال کمک‌های نظامی به اوکراین به ارزش ۳۹۱ میلیون دلار را گرفته است تا از این طریق دولت اوکراین را به تحقیقات درباره خانواده بایدن وادار سازد. جو بایدن یکی از رقیبان احتمالی ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آینده است و پسرش با یک شرکت گاز اوکراینی همکاری می‌کند. به گفته بسیاری اتهام ترامپ فشار بر اوکراین و همچنین فشار بر بایدن برای پیروزی در انتخابات ۲۰۲۰ است. گفتنی است چند روز قبل، کنگره آمریکا با ۲۳۲ رأی موافق، طرح تحقیق برای استیضاح رئیس جمهوری این کشور را تصویب کرد.^۱

بخش اول - مروری بر خبرهای مربوط به استیضاح ترامپ

الف - محورها

- ترامپ با سوءاستفاده از قدرت درصدد شکست رقبای سیاسی خود در انتخابات است.

- ترامپ شهادت علیه خود را جعلی می‌داند.

- دموکرات‌ها خواهان برکناری افراد مرتبط با ترامپ در پرونده اوکراین هستند.

- به رغم میل کاخ سفید برخی اعضای آن با مجلس نمایندگان برای استیضاح ترامپ همکاری می‌کنند.

- مجلس نمایندگان نسبت به استیضاح ترامپ جدی است.

- اقدامات ترامپ امنیت ملی آمریکا را در معرض خطر قرار داده است.

- شواهد قابل ملاحظه‌ای بر ضد ترامپ وجود دارد.

ب - مشروح مطالب

۱- متن گفت‌وگوی جنجالی ترامپ و زلنسکی - درخواست اقدام علیه بایدن

انتشار متن گفت‌وگوی رؤسای جمهوری آمریکا و اوکراین نشان می‌دهد ترامپ از همتای خود خواسته پرونده مربوط به «جو بایدن» در اوکراین را پی‌گیری کند. کاخ سفید تحت فشار شدید نمایندگان کنگره و رسانه‌های آمریکایی بالاخره متن گفت‌وگوی تلفنی رؤسای جمهور آمریکا و اوکراین را منتشر کرد. بر اساس این متن که از حالت طبقه‌بندی شده خارج شده و روی پایگاه اطلاع‌رسانی کاخ سفید قرار گرفته، «دونالد ترامپ» رئیس‌جمهور آمریکا در این مکالمه تلفنی از «ولادیمیر زلنسکی» رئیس‌جمهور اوکراین خواسته به پرونده فرزند «جو بایدن» معاون رئیس‌جمهور سابق آمریکا و نامزد بالقوه دموکرات‌ها در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۲۰۲۰، «نگاهی» بیاندازد.^۱

۲- ترامپ خواستار دیدار با افشاگر تماس تلفنی با اوکراین شد

«دونالد ترامپ» رئیس‌جمهوری آمریکا ضمن درخواست دیدار با افشاگر تماس تلفنی‌اش با رئیس‌جمهور اوکراین بار دیگر به «آدام شیف» رئیس کمیته اطلاعات مجلس نمایندگان آمریکا هشدار داد. به گزارش هیل، ترامپ عصر یکشنبه در مجموعه تئیت‌هایی نوشت: من هم مانند هر آمریکایی دیگری حق دارم با فردی که من را متهم کرده است، دیدار کنم به ویژه در شرایطی که این فرد یا همان افشاگر مکالمه با یک رهبر خارجی را به روشی کاملاً غلط و جعلی ارائه داده است.^۲

۱ - خبرآنلاین، ۹۸/۰۷/۰۳

۲ - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹۸/۰۷/۰۸

۳- دوازده دمکرات مجلس نمایندگان استعفای گوردون ساندلند سفیر آمریکا در اتحادیه اروپا را به دلیل نقش داشتن در رسوایی ترامپ و اوکراین خواستار شدند

در بحبوحه رسوایی ترامپ در ارتباط با اعمال فشار بر اوکراین، دوازده دموکرات مجلس نمایندگان آمریکا خواستار استعفای سفیر این کشور در اتحادیه اروپا شدند. پایگاه اینترنتی نشریه هیل در گزارشی نوشت: با گسترش جنجال بر سر ارتباط دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا با اوکراین و اعمال فشار بر آن در ارتباط با رقیب انتخاباتی اصلی اش، دوازده دموکرات مجلس نمایندگان آمریکا خواستار استعفای گوردون ساندلند سفیر آمریکا در اتحادیه اروپا شدند که متن پیامک‌هایش نشان می‌دهد او از جمله افرادی بود که در تلاش ترامپ برای اعمال فشار بر اوکراین نقش داشت.^۱

۴- سرپیچی یکی از مشاوران کاخ سفید از توصیه ترامپ در ماجرای اوکراین

اظهارات الکساندر ویندمن (افشاگر) نقطه عطفی در تحقیقات ناظر بر استیضاح ترامپ در مجلس نمایندگان است. این افسر ارتش آمریکا و مشاور نظامی دونالد ترامپ (الکساندر ویندمن) روز سه‌شنبه هفتم آبان (۲۹ اکتبر) در برابر نمایندگان کنگره حضور یافت و به پرسش آنان پاسخ گفت. ویندمن در اظهارات خود، گفته‌های دو مقام امنیتی آمریکا در مورد مضمون تماس تلفنی ترامپ و زلنسکی را تایید کرده است. وی در این باره گفت: ترامپ پرداخت کمک‌های ۴۰۰ میلیون دلاری آمریکا به اوکراین را منوط به همکاری زلنسکی در رابطه با فعالیت‌های اقتصادی هانتز بایدن، پسر جو بایدن در اوکراین کرده بود.^۲

۵- قطعنامه رسمیت بخشیدن به تحقیقات استیضاح رئیس جمهور آمریکا تصویب شد.

مجلس نمایندگان آمریکا قطعنامه‌ای را تصویب کرده است که بر مبنای آن به روند تحقیقات درباره استیضاح رئیس جمهور آمریکا رسمیت داده می‌شود. در جریان رای‌گیری برای این قطعنامه که توسط نمایندگان دموکرات این مجلس به رای گذاشته شده بود، ۲۳۲ نماینده رای موافق و ۱۹۶ نماینده نیز رای مخالف دادند. هیچ نماینده جمهوری خواهی به این قطعنامه رای مثبت نداده است. دونالد ترامپ، رئیس جمهوری آمریکا و جمهوری خواهان متحد او، تحقیقات را غیرقانونی و فاقد مشروعیت و عدالت می‌دانند.^۳

۶- ترامپ امنیت ملی آمریکا را به خطر انداخته است.

نانسی پلوسی رئیس مجلس نمایندگان آمریکا در نشست خبری هفتگی خود در واشنگتن گفت: دونالد ترامپ، رئیس جمهور این کشور، با مشروط کردن کمک نظامی به اوکراین در مقابل تحقیقات علیه پسر رقیب انتخاباتی اش جو بایدن امنیت ملی آمریکا را در معرض خطر قرار داده و سوگند ریاست جمهوری را نقض کرده است. تلاش‌ها برای عزل ترامپ از طریق مجلس نمایندگان یک سیاست نیست بلکه با شرافت سوگندی که یاد کرده‌ایم و پایبندی به قانون اساسی مرتبط است. شهادت دادن روز گذشته مسئولان آمریکایی در کنگره سندهای مرتبط با اتهام ترامپ به رشوه دادن را ثابت می‌کند. ما تدابیر و اقدامات لازم را برای انجام دادن تحقیقات در مورد عزل ترامپ پیگیری خواهیم کرد.^۴

۱ - خبرگزاری صدا و سیما ۹۸/۰۷/۱۶

۲ - دویچه وله ۹۸/۰۸/۰۸

۳ - رادیو فردا ۱۳۹۸/۰۸/۰۹

۴ - خبرگزاری صدا و سیما ۹۸/۰۸/۲۳

۷- سفیر سابق آمریکا در اوکراین در جلسه استماع علنی کمیته اطلاعاتی مجلس نمایندگان برای ادامه تحقیقات مربوط به استیضاح دونالد ترامپ، وارد این کمیته شد.

خانم ماری یووانوویچ سابقه ۳۳ ساله فعالیت در وزارت خارجه آمریکا را در پرونده خود دارد. او فردی با سابقه محسوب می‌شود. وی در دولت‌های دموکرات و جمهوریخواه آمریکایی فعالیت کرده است. ماری یووانوویچ به علت حملات مختلفی که رودی جولیانی (وکیل شخصی دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا) و همراهانش برای بدنام کردن او مطرح کرده بودند از سمت خود برکنار شد.^۱

۸- تحقیقات استیضاح ترامپ؛ سفیر آمریکا علیه ترامپ شهادت داد؟

گوردون ساندلند، یکی از حامیان مالی حزب جمهوریخواه بوده است. گوردون ساندلند، سفیر آمریکا در اتحادیه اروپا، می‌گوید که به دستور دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا، کارزار فشار بر اوکراین برای آغاز تحقیقات علیه پسر جو بایدن را به پیش برده است. آقای ساندلند چهارشنبه (۲۰ نوامبر) در جلسه علنی کمیته اطلاعاتی مجلس نمایندگان گفت که دستور در این زمینه را رودی جولیانی، وکیل شخصی آقای ترامپ، مستقیماً به او داده بود. او گفت علاوه بر دونالد ترامپ مایک پومپئو، وزیر امور خارجه، و مایک پنس، معان رئیس‌جمهوری، نیز از فعالیت‌های او و رودی جولیانی آگاه بوده‌اند.^۲

مجلس نمایندگان آمریکا بخش‌هایی از متن اظهارات ۳ شاهد را در پرونده موسوم به «اوکراین گیت» منتشر کرد که یکی از آنها از مقامات پنتاگون است. دموکرات‌های آمریکا به عنوان بخشی از تلاش‌ها برای پیشبرد فرایند استیضاح دونالد ترامپ رئیس‌جمهوری این کشور، بخش‌هایی از اظهارات کتبی دستیاران سابق «کورت ولکر» نماینده پیشین آمریکا در امور اوکراین را منتشر کردند. در همین راستا، دموکرات‌های مجلس نمایندگان آمریکا با صدور بیانیه‌ای از انتشار بخش‌هایی از اظهارات کتبی «کریستوفر اندرسون» و «کاترین کرافت» خبر داده و از دغدغه آنها درباره اعمال فشار بر اوکراین در راستای برآورده شدن اهداف سیاسی ترامپ سخن گفتند.^۳

۱ - خبرگزاری صدا و سیما ۹۸/۰۸/۲۴

۲ - بی بی سی ۹۸/۰۸/۳۰

۳ - مشرق به نقل از اسپوتنیک ۹۸/۰۸/۲۱

بخش دوم - مانع تراشی کاخ سفید بر سر همکاری در روند استیضاح قانونی ترامپ

الف - محورها

- کاخ سفید بر سر استیضاح ترامپ مانع ایجاد می‌کند.

- شاهدان پرونده استیضاح ترامپ نگران اعمال نفوذ وی هستند.

- مجلس نمایندگان آمریکا برای دریافت اطلاعات مورد نظرش درباره استیضاح ترامپ با مشکلات زیادی روبرو است.

ترامپ به رفتار سلیقه‌ای خود در ماجرای اخراج سفیر اوکراین معترف است

ب - مشروح مطالب

۱- کاخ سفید اعلام کرد دولت آمریکا در تحقیقات مجلس از ترامپ به منظور استیضاح و برکناری او مشارکت نخواهد کرد.

کاخ سفید با ارسال نامه‌ای به «نانسی پلوسی» رئیس مجلس نمایندگان آمریکا، «الیوت انگل» رئیس کمیته اطلاعات، «آدام شف» رئیس کمیته روابط خارجی و «الیجه کامینگز» رئیس کمیته نظارت و اصلاحات مجلس نمایندگان آمریکا اعلام کرد: تحقیقات از ترامپ به منظور استیضاح و برکناری او، غیر قانونی و مغایر با حاکمیت و سوابق قانونی است. رئیس جمهور ترامپ و دولت او در این تحقیقات حزبی و غیرقانونی که بیشتر «نمایشی سیاسی» به شمار می‌رود، شرکت نخواهند کرد.^۱

۲- سفیر پیشین آمریکا در اوکراین احساس ناامنی می‌کند.

انتشار متن مربوط به استماع شاهدان در ارتباط با پرونده اوکراین، بخشی از سیاست خارجی پنهان دولت ترامپ را آشکار کرده است. ماری یووانوویچ، سفیر پیشین آمریکا در اوکراین از تبلیغات مخرب طرفداران ترامپ علیه خود سخن گفته است. ماری یووانوویچ، سفیر پیشین آمریکا در اوکراین پس از پاسخ دادن به پرسش نمایندگان کنگره از به راه افتادن یک کارزار «کشیف تبلیغاتی» علیه خود خبر داده است. او گفته است که سرخ این تبلیغات رسانه‌ای مسموم علیه او در دست رودی جولیان، وکیل شخصی دونالد ترامپ و شماری از بازرگانان اوکراینی است. او گفته است که برخی از مسئولان دولت اوکراین به او هشدار داده‌اند که کاخ سفید و جولیان برنامه‌هایی برای آسیب رساندن به حیثیت او دارند.^۲

۱ - خبرگزاری صدا و سیما، ۹۸/۰۷/۱۷

۲ - دویچه وله، ۹۸/۰۸/۱۴

۳- «جان بولتون»، مشاور امنیت ملی سابق آمریکا از حضور در جلسه استماع برای ادای شهادت در پرونده تحقیقات استیضاح «ترامپ»، خودداری کرد.

یک مقام کمیته اطلاعاتی مجلس نمایندگان آمریکا گفته بولتون از حضور در جلسه استماع خودداری کرد و وکیلش اطلاع داد که در صورت صدور احضاریه این مجلس را تحت پیگرد قضایی قرار خواهد داد. این مقام که رسانه‌های آمریکا اشاره‌ای به نامش نکرده‌اند گفته قانونگذاران ترجیح می‌دهند به جای مبارزه در دادگاه که ممکن است چندین ماه طول بکشد از امتناع بولتون به عنوان سندی در تأیید کارشکنی‌ها علیه کنگره استفاده کنند.^۱

۴- ترامپ؛ سفیر اوکراین که اخراجش کردم حاضر نبود عکس من را به دیوار بزند

آقای ترامپ گفته ماریا یوانوویچ، سفیر سابق آمریکا در اوکراین که یکی از شاهدان اصلی تحقیقات استیضاح است حاضر نشده بوده که عکس رئیس‌جمهوری را در داخل سفارت آمریکا در اوکراین بیابیزد. آقای ترامپ توضیحات بیشتری در این باره ارائه نکرد. خانم یوانوویچ که هفته گذشته در کنگره شهادت داد به نمایندگان گفته بود علت اخراج او «تهام‌های دروغین» از سوی کسانی بوده که «انگیزه‌های سوال برانگیزی» داشتند. طی دو هفته گذشته کنگره آمریکا میزبان ۱۲ شاهد از میان مقام‌های ارشد کاخ سفید و وزارت خارجه بود که در پاسخ به احضاریه رسمی کنگره برای ادای توضیحات و کمک به تحقیقات استیضاح در برابر نمایندگان دموکرات و جمهوری خواه قرار گرفتند. تحقیقات استیضاح به دنبال یافتن شواهدی پیرامون اتهام فساد و سوء استفاده آقای ترامپ از قدرت است.^۲

بخش سوم - جرم سوءاستفاده از قدرت در قانون اساسی آمریکا

- حیطه قدرت و اختیارات رئیس‌جمهوری بر مبنای قانون اساسی

رئیس‌جمهور می‌تواند با پیش‌نویس قوانین مخالفت کند. کنگره اما این حق را دارد که پیش‌نویس وتو شده توسط رئیس‌جمهور را دوباره مطرح کند که البته برای تأیید مجدد همین پیش‌نویس موافقت دو - سوم نمایندگان هر دو نهاد قانون‌گذاری، یعنی مجلس نمایندگان و سنای آمریکا ضروری است. روسای جمهور آمریکا تاکنون ۱۵۰۰ پیش‌نویس قانون را وتو کرده‌اند و تنها ۱۱۱ مورد آنها موفق به گرفتن تأیید دو-سوم نمایندگان کنگره شده‌اند. در صورتی که رئیس‌جمهور آمریکا از موقعیت خود سوءاستفاده کند یا مرتکب خطا و بزهکاری شود، مجلس نمایندگان می‌تواند او را استیضاح کند. در تاریخ آمریکا تنها دو رئیس‌جمهور استیضاح شده‌اند و استیضاح در هر دو ناموفق بوده است. بنابراین راه حل بهتر برای متوقف کردن برنامه‌های رئیس‌جمهور، «جلوگیری از تصویب بودجه پیشنهادی او از سوی کنگره است». استیضاح رئیس‌جمهور آمریکا ساده نیست و روندی پیچیده و پر پیچ و خم دارد. رئیس‌جمهور را به دلیل ارتکاب هر جرم معمولی هم نمی‌توان استیضاح کرد و طبق بند ۴ ماده ۲ قانون اساسی آمریکا این کار فقط در صورتی مجاز

۱ - خبرگزاری فارس ۹۸/۰۸/۱۷

۲ - بی بی سی ۹۸/۰۹/۰۲

است که او طبق ادله متقن مرتکب جرائم سنگینی مانند «خیانت، ارتشا و سایر تخلفات و جرائم مربوط به افراد عالی رتبه» شده باشد. در این صورت مجلس سنا به دادگاه تبدیل شده، رئیس دیوان عالی فدرال این دادگاه را اداره و متهم مورد محاکمه قرار می‌گیرد. پس از این دادگاه، سنا می‌تواند با اکثریت دو سوم آراء، وی را از سمت ریاست جمهوری برکنار کند.

بخش چهارم - (سخن آخر) جمع بندی استیضاح ترامپ

استیضاح ترامپ آیا منتج به نتیجه خواهد شد؟ یا تنها یک حرکت نمادین و تشریفاتی است؟ استیضاح یادشده آیا بیشتر به سود دموکرات‌هاست؟ یا ممکن است به زیان آن‌ها تمام شود؟ آیا میان این استیضاح و منافع ملی جمهوری اسلامی رابطه‌ای وجود دارد؟ این‌ها تنها نمونه‌ای از سوالاتی است که ممکن است برای هر پژوهشگری مطرح شود.

اولاً با توجه به اینکه پس از تصویب طرح استیضاح از سوی مجلس نمایندگان؛ طرح یادشده در صورتی اجرایی شده و موجب برکناری رئیس جمهوری خواهد شد که دو سوم از کل نمایندگان سنا یعنی ۶۷ نفر رای مثبت به استیضاح بدهند. این در حالی است که واقعیات موجود چیزی غیر از این را نشان می‌دهد. براساس اطلاعات موجود هیچ نماینده جمهوریخواه به طرح استیضاح رای مثبت نداده بنابراین انتظار رای مثبت آنها در مرحله بعدی یعنی برکناری ترامپ دور از ذهن و غیرواقعی است.

علاوه بر این دلایل یادشده برای برکناری ترامپ به نظر می‌رسد قدری ضعیف و ناکافی است یعنی این دلایل تنها برای فشار آوردن به حزب رقیب (جمهوریخواه) و تضعیف آن در آستانه انتخابات است نه بیشتر! واقعیت این است که اگر طرح یادشده شکست بخورد - که احتمالش کم نیست - موجب تقویت جایگاه جمهوریخواهان به ویژه ترامپ در آستانه انتخابات خواهد بود.

آنچه حقیقت دارد اینکه در شرایط فعلی فرآیند استیضاح ترامپ در روند حل و فصل مسائل داخلی و سیاست خارجی امریکا اختلال بزرگی ایجاد کرده و کار را برای دولت ترامپ سخت‌تر می‌کند. همچنین استیضاح موجب شده فضای چندقطبی که مدتی مانع از پیشبرد سیاست‌های امریکا شده بود، عمیق‌تر شود. خصوصاً زمانی که ترامپ سعی دارد کل ماجرا را طوری جلوه دهد که گویی یک داستان ساختگی از سوی دموکرات‌ها است.

نکته آخر اینکه هر چقدر که درگیری‌های داخلی احزاب آمریکایی افزایش یابد منافع ملی کشورمان بیشتر مصون خواهد ماند مگر اینکه ترامپ تصمیم به فرافکنی و انتقال کانون بحران از داخل به خارج کشور (منطقه غرب آسیا) بگیرد.

شرایط کنونی و تحقیقات کنگره می‌تواند برای ایران مثبت باشد از این جهت که رئیس جمهوری آمریکا درگیر مشکلات داخلی می‌شود و فرصت کمتری برای صدمه زدن به کشورهای دیگر چون ایران خواهد داشت.

چند ملاحظه درباره استیضاح ترامپ

احتمال برکناری ترامپ از طریق استیضاح اندک است.

استیضاح نافرجام، تحکیم موقعیت ترامپ و تضعیف بیش از پیش دموکرات‌ها را در پی دارد.

هدف از استیضاح شکل دادن به افکار عمومی و جلب نظر آنهاست.

اتهامات وارده به ترامپ برای استیضاحش ناکافی است.

هدف اولیه یعنی کاهش قدرت ترامپ در مبارزه انتخاباتی پیش روست.

اشتغال ترامپ به مسائل داخلی به نفع ایران است مگر وی تصمیم به فرافکنی بگیرد

منابع

- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹۸/۰۸/۱۱

- خبرآنلاین، ۹۸/۰۷/۰۳

- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹۸/۰۷/۰۸

- خبرگزاری صدا و سیما، ۹۸/۰۷/۱۶

- دویچه وله، ۹۸/۰۸/۰۸

- رادیو فردا، ۱۳۹۸/۰۸/۰۹

- خبرگزاری صدا و سیما، ۹۸/۰۸/۲۳

- خبرگزاری صدا و سیما، ۹۸/۰۸/۲۴

- بی بی سی، ۹۸/۰۸/۳۰

- مشرق به نقل از اسپوتنیک، ۹۸/۰۸/۲۱

- خبرگزاری صدا و سیما، ۹۸/۰۷/۱۷

- دویچه وله، ۹۸/۰۸/۱۴

- خبرگزاری فارس، ۹۸/۰۸/۱۷

- بی بی سی، ۹۸/۰۹/۰۲